

Ο Μίκης Θεοδωράκης, είτε με τη μουσική του είτε με τον ρωμαλέο και καταλυτικό πολιτικό του λόγο, εκφράζει εδώ και τέσσερις δεκαετίες τη συνείδηση του έθνους, με την έννοια της ιστορίας και όχι της τρέχουσας πολιτικής. Ως γνήσιος δημιουργός παράγει μακρο-πολιτική, με όλη την έμπνευση, φαντασία και διακριτικότητα που τον διακρίνουν και ως μουσικό, και με τις τολμηρές συλλήψεις του καταυγάζει όρους και στάτους μελλοντικούς. Για τούτο και ουδέποτε υπηρέτησε τα κόμματα υφιστάσια ή πολιτική του σκέψη εκτείνεται ανέκαθεν πέραν αυτών των τεχνητών εν πολλοίς ορίων, είχε διαστάσεις εθνικές και οικουμενικούς ορίζοντες.

Καθ' όλη την εκπληκτική πολιτιστική και πολιτική διαδρομή του, ανατεταγμένες τού όριζε η μέθεξη με τον λαό. Έτσι, ο μόνιμος και σταθερός άξονας αναφοράς του ήταν και είναι αυτός που πάντα υπαγόρευε η εθνική πραγματικότητα: εθνική ενότητα, σύγκλιση, συνεργασία. Οι διαφορές, οι αντιθέσεις, οι αντιπαράθεσις, ανήκουν σε άλλο πεδίο, το κοινωνικό, την κοινωνική πραγματικότητα. Οι κάθετες διαιρέσεις, τα "ιστορικά" σύνδρομα, τα ιδεολογικά όσφρα, οι κλειστές πόρτες, οι περιχαρακώσεις και όλα τα συναφή φαινόμενα που ταλανίζουν τον τόπο, είναι μεταλλάξεις ενός και του αυτού ιού, εκείνα της ενδομικής λαϊκιστικής αντίληψης που προσβάλλει το κοινωνικό σώμα και, σε εθνικό επίπεδο, συντρίβει την εθνική κατάρτα. Για κείνον, πόθος διακαής ήταν η κατεδάφιση όλων των "βερλινέζικων" τειχών.

Ο Μίκης, λοιπόν, καθ' όλη τη γόνιμη 40χρονη πορεία του ποιεί μουσική, συνθέτει πολιτική και, μεγαθενής, υπερηφάνως αείρει υπεράνω των μικροτήτων του πολιτικαντισμού, δια τούτο και πάντοτε βαλλόταν ως στόχος θανάσιμου του υπαρκτικού λαϊκισμού ή αντιμωτίπιζε την καχυποψία της επιχρυσωμένης μετριότητας. Παρών σε όλους τους αγώνες, τις περιπέτειες του λαού και του έθνους, πολιτής του κάδρου, είχε τη δύναμη να μη χάνει τον στόχο του, χωρίς να διατάζει ακόμα κι όταν εβάλλετο και από προσφιλείς του. Είχε πάντοτε το βαρύ προνόμιο να είναι ο άνθρωπος που έπρεπε να σηκώσει τον σταυρό, να τεθεί αντιμέτωπος με την κριτούσα αντίληψη, την κριάρχη λογική, τις κατεστημένες αξίες και τους μηχανισμούς αναπαραγωγής τους.

Την περίοδο 1960-'63 ήταν αντιμέτωπος με τη φασίζουσα Δεξιά και το φασιστικό παρακράτος. Την περίοδο 1963-'67, πίσω από το προπέτασμα της Ένωσης Κέντρου, έβλεπε καθαρά και απεκάλυπτε τον αναλλοίωτο πυρήνα της Εξουσίας, της σφόρας και αποτελούσε διαρκή στόχο. Από το 1967 έως το 1974 αγωνιάστηκε για την πτώση της Χούντας, πρώτος και μόνος; ώπου ή ηγεσία να συνέλθει. Αργότερα δραστηριοποιήθηκαν και οι διάφορες ηγεσίες, χωρίς ωστόσο η αντιδικτατορική πάλη να γίνει ενιαία, δίχως να τελεωφορήσουν οι επίμονες εκκλήσεις του για ενότητα. Παράλληλα, την περίοδο κυρίως 1970-'74, έρχεται σε ανοιχτή ρήξη και καταγγέλλει την απάνθρωπη εξουσία των καθεστώτων του "υπαρκτού σοσιαλισμού", με έμφαση εκείνην της ΕΣΣΔ, καθώς και τους μηχανισμούς και τις μεθοδεύσεις της εγχώριας νομενκλατούρας. Έτσι, ενώ στην χουντοκρατούμενη Ελλάδα απαγορευόταν η μουσική του και καταστρέφονταν οι δίσκοι του, συνέβαινε το ίδιο και στην κατ' ευφημισμόν "Λαοκρατική Δημοκρατία" της Γερμανίας, όπου επίσης κατεστράφησαν όλοι οι δίσκοι του. Στη μεταπολιτευτική περίοδο (1974-'79), η αντιπαράθεσή του με την αριστερίζουσα, αλλά στην ουσία της φασίζουσα νοοτροπία, ήταν διαρκής και οξυτάτη (π.χ. η καταγγελία του για νοοτροπία γενιτσάρων, την οποία καλλιεργούσε η ηγεσία του Κ"Κ"Ε στην ΚΝΕ). Με το βιβλίο του "Δημοκρατική και Συγκεντρωτική Αριστερά" (1976) απεκάλυπτε την ουσία της αντιδραστικής Αριστεράς των ηγεσιών, την αδιέξοδη και επικίνδυνη πολιτική τους, το κινούμενο κενό τού χώρου αυτού, όπου συστηματικά διαλυόταν ή διαχεόταν η αποπροσανατολισμένη προοδευτική δυναμική που είχε αναπτυχθεί, καταγγέλλοντας ταυτογνώστα αντιδημοκρατικούς κομματικούς μηχανισμούς που θεμελιώθηκαν. Ως λύση για την ανάπτυξη της Αριστεράς και τη δυναμική και με αξιώσεις πολιτική της παρουσία και προφορά επρόκειτο, πάλι, την ενότητα και τον επαναπροσδιορισμό της με τον εκδημοκρατισμό, την ανανέωση, τον εκουχριστισμό, την απόρριψη των παλαιομαρξιστικών προτύπων, την αποστασιοποίηση από τα νεοσταλινικά "σοσιαλιστικά" καθεστώτα. Κατά των Σαδδουκαίων πάντα... Και πώς να μη θυμωθούμε εντός πολύ πρώιμες "ευρωκομμουνιστικές" αναζητήσεις που πριν τρεις δεκαετίες, τις διαρκείς μάχες του για δημοκρατία και ελεύθερη οκέψη και έκφραση, πριν απ' όλα στον "οίκο" τους, πριν αλλάξουν την κοινωνία! Δυστυχώς και οι τολμηρότεροι χαρκτηρισμοί και αφορισμοί του, που προκάλεισαν γνώσεις επιθήσεις εναντίον του, απεδείχθησαν επεικέλις, πλην κείνου του δραματικού "Ευτυχώς που δεν νίκησαμε, σύντροφοι"... Παράλληλα όμως με όλα αυτά, απέδιδε μεγάλη σημασία και στον καθορισμό μιας

Ενώ η ζαλισμένη ηγεσία —όσοι διέφυγαν τη σύλληψη— αντιμετώπιζε με ...επαναστατικό ρεαλισμό, δηλαδή ηττοπάθεια, το μοιραίο σιωπώντας, ο Μίκης απευθύνει την πρώτη έκκληση για αντίσταση, στις 23 Απριλίου, και αμέσως προχωρεί στην ίδρυση του Πατριωτικού Μετώπου. Εν τω μεταξύ, το κύριο πρόβλημα του ΚΚΕ υποτίθεται ότι ήταν η "ιδεολογική καθαρότητα". Έτσι, μέσα σε συνθήκες μάρης παρανομίας στην Ελλάδα, οι αγωνιστές πληροφορούνται ότι το ιερατείο στο εξωτερικό διασπάστηκε. Οι πρώτοι που κατήγγειλαν τη διάσπαση ήταν ο Μ. Θεοδωράκης και ο Αιμίλιος Ζαχαρέας, κάνοντας έκκληση για ενότητα. Το κύμα της παράλογης και εγκληματικής διάσπασης ^{των} έφτασε γρήγορα στο εσωτερικό της χώρας, πέρασε και τις πόλεις του Ωρωπού, πα' όλη την αντίσταση που προέβαλε ο Μίκης. Το πλήγμα για την Αριστερά και τον τόπο ήταν μεγάλο, διότι η ενότητα θα επέτρεπε την κατάκτηση δύο στόχων: "Πρώτον, με την ενότητα θα ανατρέπαμε γρηγορότερα και ευκολότερα τη Χούντα, και, δεύτερον, θα εξασφαλίσαμε τη μέγιστη μαζικότητα, το μεγαλύτερο εύρος ώστε μετά την πτώση της να πρωταγωνιστήσουμε στις εξελίξεις", θα επαναλάβει χιλιάδες φορές ο Μ. Θεοδωράκης.

Ενότητα, ενότητα, ενότητα. Ενότητα στην Αριστερά, ενότητα των δημοκρατικών αντιδικτατορικών δυνάμεων. Πόδια και σταθερή η θέση του, τη διεκήρυσσε παντού και πάντα με την ίδια επιμονή που συνόδευε πάντοτε τη λέξη δημοκρατία με το "οξυγόνο". οξυγόνο της δημοκρατίας είναι η προσφιλέστερη του έκφρασις. Υποκριτικά λοιπόν αρκετοί συζητούσαν το θέμα είτε υποτίθεται ότι συμφωνούσαν, αλλά η πολυπόθητη ενότητα στο αντιδικτατορικό κίνημα δεν επετεύχθη. Και τα χρόνια της χουντικής τυραννίας κυλούσαν χωρίς να φαίνεται φως. Ανέλαβε λοιπόν την ιστορική πρωτοβουλία να προβάλει, ως επικτή, τη "λύση Καραμανλή". Νέος κύκλος επιθέσεων, νέες λαϊκιστικές κορώνες ότι πρόκειται απλώς για "αλλαγή φρουράς" (ΚΚΕ) και ότι τώρα "θα" ψυμμε και τον Καραμανλή και τα τανκς" (Α. Παπανδρέου). Κι ο Μίκης τότε τολμά ξανά: "Καραμανλής ή τανκς" για να συγκεντρώσει τα πυρά σύμπασας της Αριστεράς των ηγεσιών και των κατόπιν εορτής "αντιστασιακών". Δεκάξι χρόνια μετά, όλοι ομολογούν ότι ορθώς έπραξε...

Αλλά η χαινούσα πλγή της Αριστεράς εξακολουθούσε να μένει ανοιχτή και να ποσορεί και να κακοφορμίζει από τις "συντροφικές" επιθέσεις λάσπης, σε μια προσπάθεια αλληλοεξόντωσης που ήγγιζε τα όρια των παλαιών έργων και ημερών της σταλινοφασιστικής εξουσίας τους, εις την οποίαν οι αδιαμφισβήτητοι πρωταθλητές... ήθευς ανεδείχθησαν οι ηγέτες του Κ"Κ"Ε, του ενός και μοναδικού και μονολιθικού και γνήσιου προλεταριακού... Και ο μέγας αμφισβητίας της εξουσίας τού ιδεολογικώς ορθού Βασιλείου τους δεν ήταν δυνατόν να μην εισπράξει τη μερίδα του λέοντος από τις ύβρεις που εξετάζευαν οι Κουντόσταβλοι του Περισσού. Πα' όλα αυτά και επειδή ο ταλαιπωρημένος και ανιδιοτελής αγωνιζόμενος κόσμος της Αριστεράς δεν άξιζε τέτοια μεταχείριση, ο Μ'κης επέμενε στις ενωτικές του πρωτοβουλίες, που συνάντησαν την αδιαλλαξία των ηγεσιών, που καταδίκασε σε αποτυχία την πρώτη ενωτική προσπάθεια της "Ενωμένης Αριστεράς", στην οποία πρωτοστάτησε ο Μίκης. Εκείνος όμως εμμένοντας πεισματικά

πήγε στην ΕΔΑ, βλέποντάς την ως γέφυρα ενότητας, ώστε να συνεχίσει τις προσπάθειές του., αλλά απογοητεύθηκε διαπιστώνοντας ότι εξελίσσεται απλώς σε έβρα παράρτημα του ΚΚΕεσ. Το 1978, η μέχρι τότε αδιάλλακτη ηγεσία τού ΚΚΕ αποδέχθηκε την πρότασή του για συνεργασία των δυνάμεων της Αριστεράς, και έτσι, επιμένοντας για ενότητα, προώθησε τη σύσταση της ΚΕΑ. Αλλά κι αυτή η προσπάθεια απέτυχε διότι οι σύντροφοι-ηγεμόνες εννοούσαν ως ενότητα την άνευ όρων υποταγή των υπολοίπων.

Και φτάνουμε στο 1981. Νίκη της "Αλλαγής" και των "λοιπών δημοκρατικών δυνάμεων". Οι ηγετίσκοι της Αριστεράς βλέπουν το ΠΑΣΟΚ σαν "νέο ΕΑΜ". Ο Α. Παπανδρέου ανακάλυψε τη "φλέβα χρυσού", παρουσιάζοντας το "Κίνημά" του σαν μετεμφύλιση της ΕΔΑ και των Λαμπράκηδων. Προβάλλοντας το όραμα των "προοδευτικών δυνάμεων" για ένα παλλαϊκό μέτωπο της "Αλλαγής" κάνει αλληπάλληλες καταδύσεις στις τραυματικές εμπειρίες του παρελθόντος και γυρίζει τους δείκτες του ρολογιού στην μετεμφυλιακή περίοδο. "Η ηγεσία της Αριστεράς είναι ανυπεύθυνη για τη μαζικοποίησή, την άνοδο, τον θρίαμβο και τη σήψη του ΠΑΣΟΚ", θα πει ο Μίκης και θα μιλήσει για συγκοινωνούντα δοχεία των ηγεσιών ΠΑΣΟΚ-Αριστεράς". Είχε παλι από την αρχή τις αντιρρήσεις του, γι' αυτό και τον απομόνωσαν. Ενώ ήταν βουλευτής τού ΚΚΕ και μη έχοντας κάποια θέση στην κομματική ιεραρχία ήταν παραγκωνισμένος, σαν ξένο σώμα. Τώρα, γιατί απεδέχθησαν τόσο τις ενωτικές προσπάθειές του όσο και τον ίδιο ως βουλευτή, αυτό είναι ένα ερώτημα του οποίου η απάντησις εξαρτάται κυρίως από δύο παράγοντες: αφ' ενός επίστευαν σε μια ελεγχόμενη "ενότητα", δηλαδή τελικώς απορρόφηση των συνεργαζόμενων δυνάμεων και, αφ' ετέρου, το ένστικτο της αυτοσυντήσεως. Ολοκλήρωσε προ των αδηφάγων ορέξεων τού ΠΑΣΟΚ. Όπως και να 'χει, ο Μίκης βρέθηκε βουλευτής του ΚΚΕ, αλλά "ελεγχόμενος"! Στη Βουλή τού ανέθεταν την ανάπτυξη επικοινωνιών θεμάτων, εφ' όσον στις λίγες παρεμβάσεις του δημιουργούσε προβλήματα στις σχέσεις τους με το αδελφό Κίνημα, όπως λ.χ. με την τοποθέτησή του στο νομοσχέδιο για τις "κοινωνικοποιήσεις" που το χαρακτήρισε νόμο-τραβεστί ή την θέση του στο θέμα της προεδρικής εκλογής, οπότε πρότεινε να θέσουν ως όρο στο ΠΑΣΟΚ την ψήφιση του νόμου-πανάκειας της απλής αναλογικής. Ετσι τελικώς έφτασε στην παρίτησή.

Όστόσο δεν "ιδιώτευσε" για πολύ. Ανέπτυξε τις γνωστές πρωτοβουλίες για τις Ελληνοτουρκικές σχέσεις, κινούμενος πάνω από κομματικές σκοπιμότητες και παρά τις επιθέσεις που εγγύριζε ότι θα αντιμετώπιζε και μάλιστα από εκείνους που θεωρούσαν μεγάλη τους τιμή ακόμη και να τους δέχεται ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ, που ήταν έτοιμοι για παντός είδους υποχωρήσεις αρκεί να τους "χάραγε" η πόρτα του, εκείνους που ουσιαστικά τον στήριζαν ακόμη και μετά το ξέσπασμα των σκανδάλων. Των σκανδάλων, μιας εξουσίας που η ίδια ήταν το μέγα σκάνδαλο. Ήδη από τον Δεκέμβριο τού 1987, ο Μίκης επιδιώκοντας να αφηγήσει την κοινή γνώμη, εδήλωσε με τρόπο δραματικό, απευθυνόμενος προς τον Κοσκωτά που μεσουρανούσε: "ΠΛΑΟΥΜΑΙ". Όμως, η ηγεσία της Αριστεράς, ακόμη και το καλοκαίρι τού 1988 που ο τόπος βοούσε από

τα οκάνδαλα, εξακολουθούσε να 'ναι υπνωτισμένη από τη γοητεία του Α. Παπανδρέου και να εκτιμά το φαινόμενο ως "πόλεμο εκδότην", στον οποίο δεν θα έπρεπε να έχει α ανάμειξη. Και ο Μίκης συνέχιζε στεντοραία τη φωνή να προειδοποιεί: "SOS! Το φαινόμενο Κοσκωτά είναι σαν το AIDS. Τα κλεμμένα δια. είναι το λιγότερο. Στόχος είναι ο έλεγχος του Τύπου και η θεμελίωση μιας μπασθικής εξουσίας". Κατήγγειλε δε με όλους τους δυνατούς τρόπους τα φαινόμενα σήφης, διαφθοράς, λαϊκισμού, κοινωνικού εκφασισμού. Όλα αυτά τον κατέστησαν κόκκινο πανί του αυριανισμού, ανώτατου σταδίου του παπανδρεϊκού λαϊκισμού. Δέχθηκε τόνους λάσπης, που μόνο με τον Κ. Μητσοτάκη μπορεί να γίνει σύγκριση, αλλά δεν υποχώρησε ούτε στιγμή' αντιθέτως, συνέχισε να καταγγέλει και να αποκαλύπτει την ουσία του πασοκικού τριτοκοσμικού "σοσιαλισμού".

Εν τω μεταξύ, υπό την απειλή του αφανισμού τους από την βουλμία του ΠΑΣΟΚ, τις επιθέσεις του ιδιότυπου αντικομμουνισμού του, αλλά και με τους κοσμογονικούς ανέμους που φυσούσαν, οι ηγεσίες της Αριστεράς έκαναν το μεγάλο βήμα της ενότητας: Συγκροτήθηκε ο Συνασπισμός της Αριστεράς. Ο Μίκης, εμπνευστής και αγωνιστής της ενότητας δεν εκλήθη να λάβει μέρος. Τον χαιρέτησε ωστόσο σαν ένα βήμα ελπιόσφερο

που θα έβγαζε την Αριστερά από το περιβώριο, παρ'όλο που έγινε "ετεροχρονισμένα", 15 δλόκληρα χρόνια μετά την πτώση της Χούντας.

Μέσα στο βαρύ πολιτικό κλίμα των σκανδάλων, της σήφης, της γενικής επιδείνωσης σε όλους τους τομείς, ο Μίκης προτείνει διέξοδο, κηρύσσει την εθνική συμφιλίωση, τον "εθνικό συμβιβασμό". Πρώτα απ'όλα έπρεπε να καταρριφθεί ένα σκηνικό 30 χρόνων, ένα φεύδος το οποίο κυριαρχούσε στην άθλια και αφόρητη παρελθοντολογία του ΠΑΣΟΚ. Έτσι, προλογίζει την "Πολιτική Βιογραφία του Κώστα Μητσοτάκη", αποκαλύπτοντας το μέγεθος της απάτης που ο αρχηγός του ΠΑΣΟΚ είχε σημάει του από τότε που ο Κ. Μητσοτάκης αναδείχθηκε ηγέτης της Ν.Δ. Επανέρχεται ξανά στην πρότασή του για Κυβέρνηση Εθνικής Συνεργασίας. Στο βιβλίο του "Πού Πάμε;" περιγράφει με τρόπο προφητικό την Κυβέρνηση Ν.Δ.--Συνασπισμού, ως και τη διάρκεια, τους στόχους και τα μέτρα που πρέπει να λάβει. Κυρίως Κάθαρος, εκδημοκρατισμός, κατάργηση οριστική των διαχωριστικών γραμμών. Συμβολικά, παρακολουθεί την Άνοιξη του '89 την ακολουθία του Επιταφίου στα Χανιά μαζί με τον Κ. Μητσοτάκη. Αργότερα, οι εκλογές του Ιουνίου έδωσαν το γνωστό αποτέλεσμα: Αδιέξοδο; Μόνο για κείνους που είχαν χτίσει νέα τείχη.

Ο γράφων ήταν μάρτυς των κινήσεων και επαφών προ και μετά τις εκλογές του Ιουνίου '89. Στον Μίκη προσέβλεπαν πλέον οι δυνάμεις εκείνης της Αριστεράς, που κατανοούσαν ότι για να βγούμε από το τέλμα έπρεπε να καεί η Αριστερά το μεγάλο βήμα. Όμως, ποιος θα ανελάμβανε την ευθύνη να το πει; "Πες το εσύ, Μίκη". Βεβαίως, ποτέ δεν είχε πρόβλημα εκείνος να πει ό,τι πίστευε, αν πει φωναχτά εκείνα που οι άλλοι σκέπτανταν ή ψιθύριζαν. Αυτή όμως η προτροπή εκφράζει και το πολιτικό θάρρος των πιο τολμηρών από τους λεγόμενους ανανεωτές της Αριστεράς. Κι ήσαν οι ίδιοι που λίγο αργότερα θα τον χαρακτήριζαν σαν τον "κουζούλο του έθνους"...

Ναι, η ιστορία δεν προχωρεί ποτέ με τους μίζερους, τους άτολμους, τους ηττοπαθείς, με τους εκ του ασφαλούς "αγωνιζόμενους". Κι ο πόλεμος που γίνεται κάθε φορά στον Μίκη έχει κι αυτήν ακριβώς την αιτία: Πόσοι δεν θα 'θελαν να 'χουν πρόβει το ίδιο αλλά δεν ετόλμησαν! Εν πάση περιπτώσει, ο Μίκης πάλι και τότε έκανε αυτό που πίστευε. Στη διεκτυσίονά του Ιουνίου έριξε όλο το βάρος του και την ιδέα που πήρε σάρκα και οστά, κάνοντας έκκληση και στον Κ. Μητσοτάκη να προβεί στις απαραίτητες υποχωρήσεις, όπως λ.χ. να μην επιμείνει να είναι εκείνος ο πρωθυπουργός. Από την άλ-λη, η Αριστερά υπερβή τον εαυτό της και τόλμησε το μεγάλο βήμα.

Το βαρύ κλίμα του καλοκαιριού του '88, με τον ^{πρωτιόμνο} παροξυσμό θράσους των μαινομένων υποδίκων, φέρνει σε οριακό και επικίνδυνο σημείο η άναδρη δολοφονία του Παύλου Μπακογιάννη. Ο Μίκης και πάλι θα κατγγείλει απερίφραστα ως ηθικό αυτουργό τον ιδεολογικό πατέρα του αυριανισμού Α. Παπανδρέου.

...η υποτίμηση της υποτίμησης του ΠΑΣΟΚ και και... συμμεριζόμενος την αισιοδοξία που επικρατούσε στην Ν.Δ. για ά-νετη νίκη, γνωρίζοντας δε καλύτερα απ'όλους τις συνέπειες που θα είχε στον Συνασπι-

Μέσα στις συνθήκες αυτές—και μη υποτιμώντας τη συσπείρωση του ΠΑΣΟΚ; γνώστης του χώρου του Συνασπισμού, υπολογίζοντας μια φυσιολογική προσωρινή πτώση, ως αποτέλε-σμα της εν μια ν κτή υπερβάσεως του τείχους αντιλήψεων δεκαετιών" μη συμμεριζόμενος, ως εκ τούτων την αισιοδοξία που επικρατούσε στην Ν.Δ. για άνετη νίκη— διαβλέποντας το αποτέλεσμα των εκλογών, για εκτόνωση της βαριάς ατμόσφαιρας, επρότεινε τον σχη-ματισμό Οικουμενικής Κυβέρνησης, ανεξαρτήτως αποτελέσματος. Πριν αλέκτωρ λήψη, το αποτέλεσμα των εκλογών, πράγματι, δεν ήταν το αναμενόμενο τόσο από την Ν.Δ. όσο και από τον Συνασπισμό. Έτσι, ουνεπής στην εθνική πολιτική του, υπήρξε και πάλι προάγγελος της οικουμενικής λύσης που δόθηκε.

Στις εκλογές του Νοεμβρίου ήταν για πρώτη φορά υποψήφιος της Ν.Δ. Ο γράφων υπήρξε μάρτυς των επαφών του με τον Συνασπισμό και της αποδοχής από μέσους του Μίκη της πρότασης να είναι υποψήφιος του, με επιχείρημα μάλιστα ότι θα συμβόλιζε α αυτή η συμμετοχή τον εθνικό συμβιβασμό, τον οποίον χαιρέτησε όλη η Ευρώπη ως προ-μήνυμα της κατεδάφισης των τειχών και μεγάλη ιστορική επιλογή. Η πρόταση αυτή υποβλήθηκε στον Μίκη ημεσισίμως, με την επιφύλαξη της επίσημης ανακοίνωσής της μόλις εκάμπτοντο "οριομένοι σκληροπυρηνικοί"! Την παρουσίαζαν ως βεβαία, αλλά στην πραγματικότητα επρόκειτο περί τεχνάσματος που είχε ως στόχο την εξουδετέρωσή του. Υποτίθεται συζητούσαν μέχρις ότου ανακοινωθούν οι συνδυασμοί της Ν.Δ., οπότε δεν έμενε πλέον παρά να αποδώσουν την αθέτηση της υπόσχεσής τους στην επιμονή των "σκληροπυρηνικών". Κι όλα αυτά διότι γνωρίζουν πολύ καλά τον δυναμισμό και την α απήχη του λόγου του Μ. Θεοδωράκη στους σκεπτόμενους πολίτες του χώρου του. Εξ άλλου, είχαν ήδη προετοιμάσει την υποχώρηση από τις ιστορικές θέσεις του καλοκαι-ριού. Συστρατεύθηκε λοιπόν με την Ν.Δ. , θεωρώντας την ως την πιο ουνεπή δύναμη και βασικό μοχλό για την επίτευξη δύο στόχων: Κάθαρση - αντιμετώπιση της Τρομοκρα-τίας. Ο Μάνος Χατζιδάκις απέδωσε με τον καλύτερο τρόπο τους λόγους της συνεργα-σίας του Μ. Θεοδωράκη με τη Ν. Δ. κατά την περίφημη ομιλία του στο Ολυμπιακό Στά-διο (.11.89):

" Ακούω πολλές φορές να λένε επιπόλαια μερικοί ότι ο Μίκης Θεοδωράκης έγινε δεξιός. Δεν αντιλαμβάνονται πως ο Θεοδωράκης έγινε δεξιός όσο το ΠΑΣΟΚ υπήρξε ε εστιά προοδευτικότητας και αλλαγής (...) πως, απλοούτατα, η Ν.Δ. εκουγχρονίστηκε κ και απέκτησε την άνεση και ελευθερία να περιέχει και τον Μίκη Θεοδωράκη στις τάξεις της Ο οποίος βέβαια ούτε πρόδωσε τους μακρόχρονους αγώνες του, ούτε ενετάχθη στη Ν.Δ. για να τραγουδήσει απόψε μαζί μου το "Πάμε μια βόλτα στο φεγγάρι"..."

Η διαίσθηση του Μίκη-ότι Συνασπισμός θα υποχωρούσε από τις τολμηρές θέσεις του και ότι δεν θα επιδείκνυε ως το τέλος συνεπή στάση απέναντι στη φασίζουσα κυρίαρχη πολιτική δεν γελάστηκε. Ιστορική επιλογή ή άνθρακες ο θησαυρός; Μάλλον πουμ-φύλугα παρά ιστορική επιλογή ήταν η συνεργασία τους αυτή' προϊόν πιθανότατα κακής εκτίμησής τους με μικροκομματικού χαρακτήρα προσδοκίες ότι δηλαδή θα εισέπρατταν ένα μέρος της δύναμης του ΠΑΣΟΚ, εφόσον μάλιστα προχώρησαν στην επιλογή αυτή του Ιουνίου προβάλλοντας το επιχείρημα ότι τους ενδιαφέρει περισσότερο ο ποιοτικός χαρακτήρας της επιλογής τους που θα απο^{δύσει} στο μέλλον περισσότερα οφέλη. Πράγματι, μετά τις εκλογές του Νοεμβρίου '89 απέρριψαν την πρόταση του Μίκη για συνέχιση της συνεργασίας Ν.Δ.- Συνασπισμού μέχρι τον πλήρη εκδημοκρατισμό της χώρας. Αυτή τη φορά επέλεξαν την πεπατημένη. Ανέκρουσαν πρόμναν και άρχισαν να αλληθωρίζουν προς το ΠΑΣΟΚ. Και ευτυχώς που οι αριθμοί στάθηκαν πεισματικά οριακοί και δεν έδιναν το ποθητό άθροισμα 151 ώστε να τους δούμε σε κυβερνητική συνεργασία με τραγικές συνέπειες για τον τόπο. Όμως οι συζητήσεις των ημερών εκείνων σταθηκαν αρκετά αποκαλυπτικές των προθέσών τους. Πρόσογγήγορα στην πράξη απεικύρωσαν την κυβέρνηση Ν,Δ.- Συνασπισμού, η οποία κατα'κοινή ομολογία ήταν η δημοκρατικότερη που είχε ως τότε γνωρίσει ο τόπος.

ΠΑΣΟΚ-ΣΥΝ

Έτσι φτάσαμε στις εκλογές του Απριλίου '90, με την χωρίς αρχές συνεργασία/στις "τοπικές κοινωνίες", τις μονοεδρικές; η σήοάθα.διευρύνσταν, όπως και πάλι προέβλεψε ο Μίκης Θεοδωράκης, και θα οδηγούσε στη "δημοκρατική συμπράταξη" εισαγγελέων και υποοδίκων, και εν τέλει στονθανασίμο εναγκαλισμό της Αριστεράς από το ΠΑΣΟΚ. Και όλες αυτές τις μεθοδεύσεις τις χαρακτηρίζοιι η "συνέπεια" και καταγγέλλουνάλλους ως ασυνεπείς, "εκκρεμή" και τους κατηγορούν για "προδοσία"!

Η Αριστερά σήμερα διέρχεται τη μεγαλύτερη κρίση στην ιστορία της. Απεμπολύντας την ιστορική ευκαιρία των εκλογών του Νοεμβρίου '89, έθεσε εαυτόν στο περιθώριο, στην οδό υπαρκτού λαϊκισμού και τέως υπαρκτού σοσιαλισμού γυνία, εκεί που όλα τα σήματα δείχνουν αδιέξοδα και επικίνδυνες στροφές. Κι εκεί σκιαμαχούν και επιδίδονται σε μάταιες προσπάθειες, ωσάν το νεκρό κομμ. κόμμα της Γερμανίας να προσπαθούσε να ξαναχτίσει το τείχος του Βερολίνου, και μαάλιστα χάρτινο. Χουν στο παρελθόν και δεν αντιλαμβάνονται ότι είναι οι προσπάθειές τους σαν των Τρώων.

Η Αριστερά των ηγεσιών, η Αριστερά των τριτοδιεθνιστών, των "ανα νεωτικών" νεοσταλινικών και οι "προοδευτικές δυνάμεις" των τριροκοσμικών δίδεν σοσιαλιστών οδγνόν σε μαρασμό και αποφίλωση τους ... ήδη ανυπόληπτους και αφε-

ρέγγυους χώρους αυτούς από τις ζωντανές και εκουχρονιστικές δυνάμεις. Τους οδηγούν με μαθηματική ακρίβεια στη συρρίκνωση, πολυδιασπαση και εξαφάνιση τους. Διότι επιμένουν στις παλιές, καταδικασμένες, αντιδημοκρατικές μεθοδεύσεις, κρώζοντες λήρους υποκριτικούς περί δημοκρατίας. Οι ηγετικές ομάδες αυτές είναι καταδικασμένες, αλλά στην προσπάθειά τους να διασωθούν δεν θα διαταθούν να μετάλλουν όλα τα μέσα. Όσοι περάσαμε απάντα τα κόμματα δεν τρέφουμε αυταπάτες, διότι ου μετενόσαν εκ των φαρμακικών αυτών ούτε εκ της πορνείας αυτών ούτε εκ των κλεμμάτων αυτών.

Ο Μίκης Θεοδωράκης δεν κουράζεται να διακηρύσσει την ανάγκη ενός Κοινωνικού Συμβολαίου, το οποίο θα βοηθήσει τη χώρα μας να οδηγηθεί γρήγορα στην ανάπτυξη, τον εξουχρονισμό, την Ευρώπη του 2000. Προσφάτως η ΕΑΡ, δια του γ. γραμματέα τ της Φ. Κουβέλη, προέβαλε αυτήν ακριβώς τη θέση. Για λόγους ιδιοτελείς ομίλησε για "εθνική κοινωνική συμφωνία" και ο Α. Παπανδρέου. Οπόσο, η Αριστερά, παρά τις συνειστήσεις και εκουχρονιστικές μεμονωμένες φωνές που ακούγονται, είναι βέβαιοι ότι θα περάσει τις πιο δύσκολες ωδίνες ώπου να επαναπροοριστεί στον σύγχρονο κόσμο. Οι αντιδραστικές ηγεσίες, με την αγκυλωμένη σκέψη από την μακροίτητη της τυφλής ιδεοληψίας δεκαετιών, θα καταβάλλουν όσες προσπάθειες μπορούν για να περιώσουν ό,τι μπορούν, και προ πάντων τα πετεινά του ΚΚΕ, που περιφέροντας τα ράκη της ιδεολογίας τους και αιτιζόμενοι με ιδεολογήματα της διπλανής ΕΑΡ είτε της φαντασίας τους, επιμένουν να διαούσουν παθή θυσία τον αμαρτωλό μηχανισμό και την "Περιοσός Α.Ε."

Ο τίτλος

ΖΗΤΕΙΤΑΙ ΑΡΙΣΤΕΡΑ / Σύντροφοι, ας ξυπνήσουμε, υπο-

δηλώνει ότι το βιβλίο αυτό απευθύνεται στους πολίτες της Αριστεράς που εξαπατήθη καν για δεκαετίες από τους εμπόρους οραμάτων, που πίστεφαν κι αγωνίστηκαν ανιδιοτελώς για τους" επίγειους παραδείσους που οι ηγεσίες διαφήμιζαν Εμείς θα συμπληρώναμε τον τίτλο μ'ετούτες τις δυο λέξεις: Ζητείται ήθος!

Ζητείται, λοιπόν, Αριστερά. Αριστερά δημοκρατική: σύγχρονη, ζωντανή, με λόγο αυτόνομο, δικό της, μια Αριστερά που δεν θα 'ναι δεκανίκι του μεγάλου Αδελφού της σημερινής ηγεσίας της, μια Αριστερά χωρίς προκαταλήψεις και απλουστευτική λογική, απαλλαγμένη από εκείνους τους μηχανισμούς που αδρανοποιούν τη σκέψη και αναπαράγουν συνθήματα και "λογικές" παρωχημένες, μια Αριστερά που θα κόψει τα γόρδια δεσμά της με την υπανάπτυξη της σκέψης και τις εξαρτήσεις της από κάθε ιδεοληψία,, μια Αριστερά που θα κοιτάζει μπροστά απορρίπτοντας όλα εκείνα τα στοιχεία και τους μύθους που κόστιαν σ' αυτήν και στον τόπο, μια Αριστερά με ήθος , απαλλαγμένη από την φαριασική ψευτοηθική των απολιθωμάτων και τυνιδεωδών παρθένων, μια Αριστερά πάνω απ'όλα ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ, είναι η επιθυμητή από όλους εξέλιξη.

Πολύς λόγος έγινε με αφορμή τη φιλική συνάντηση που είχαμε ορισμένοι αριστεροί σε ταβέρνα με τον πρωθυπουργό Κ. Μητσotάκη και πολύ μελόδι έχυσαν τα αριστερά έντυπα και περισσότερο ει πασοκιάδες για να υβρίσουν και πάλι τον Μίκη που παρέθεσε τογεμό. Έγινε λόγος για νέο κόμμα της Αριστεράς που επιχειρεί να συκροτήσει κ.ά. πολλά ανάξια να ασχοληθεί κανείς. Ο δε Περιοσός ξεπέρασε και την "Αυριανή" σε

επιδόσεις εσχάτως στις σκοφαντικές επιθέσεις εναντίον τού Μ. Θεοδωράκη, φθάνοντας στο σημείο να δημοσιεύσουν στον "Ριζοσπάστη" μέχρι και "γνωμάτευση" αντρόφου ψυχιάτρου περί κλονισμού της ψυχικής του υγείας. Με τέτοιο ήθος προχωρούν στον εκδημοκρατισμό και τον εκουχρονισμό της Αριστεράς, ενώ όλα δείχνουν ότι η εγχώρια νομενκλατούρα θα είναι η τελευταία παγκοσμίως που θα πραγματοποιήσει μερικά δειλά βήματα. Ωστόσο η μοίρα των εν δυνάμει γκρουπούσκουλων ενδιαφέρει όλο και λιγότερο την ελληνική κοινωνία. Σημασία έχει η ταχύτερη αποδέσμευση των οπαδών και η απελευθέρωση της προοδευτικής εκείνης δυναμικής, που δεν περνά κάθετα, αλλά είναι διάχυτη, περνά οριζοντίως μέσα σε όλη την κοινωνία, μέσα σε όλους τους κομματικούς σχηματισμούς. αυτήν ακριβώς την προοδευτική δυναμική και τη διοχέτευση της σε ένα ρεύμα σύγχρονης, δημοκρατικής αντίληψης και συνεισφοράς γόνιμης στην επίλυση των εθνικών προβλημάτων, στην κατάκτηση των εθνικών στόχων επιδιώκει ο Μίκης Θεοδωράκης και, προς τιμήν του, επίσης ο πρωθυπουργός. Έτσι που να μην μείνει η Αριστερά, αυτή την περίοδο των κοσμογονικών αλλαγών, οριστικώς στο περιθώριο. Αν τώρα ένα γέυμα με τον πρωθυπουργό της χώρας αρκεί για να χαρακτηριστούν αριστερόι με μεγάλη ιστορία και όχι όψιμη δημοκρατική ευαισθησία ως "δεξιοί", να νεκραναστηθούν οι οριστικώς ολωθότες μυθοί και χαρακτηρισμοί άλλων εποχών, αυτό ακριβώς αποδεικνύει την ορθότητα των εκτιμήσεών μας για το... "προτσές" της καταστροφής της παγιδευμένης Αριστεράς. Τα νέφη πάντως που επί δεκαετίες παρήγαγαν οι μηχανισμοί αυτοί διαλύονται, καθώς έχει γίνει συνείδηση σε όλους τους ενεργούς πολίτες ότι χωρίς το όχι γόνυ της δημοκρατίας, δεν πρόκειται να εξασφαλισθούν από υποτροπές και εκτροπές τελεσίδικα καταδικασμένες. Και δεν είναι λίγη η προσφορά τού Μ. Θεοδωράκη σ' αυτό. Νεαρός ΚΝίτης κάποτε, θυμάμαι την καταδίκη του και την κινητοποίηση προς τούτο όλο του κομματικού μηχανισμού "ενάντια στις αντισοσιαλιστικές, αντιοσβετικές, ακαθωρηγικές και γενικά αντικομμουνιστικές τοποθετήσεις του Μ.Θ.". Όλο το Κόμμα, δηλαδή όλο το προλεταριάτο, όλος ο εργαζόμενος λαός τον καταδίκασε, διότι απεκάλεσε "γεννιταρικούς" τους ΚΝίτες, πότε; Το 1975. Τότε που οι μύθοι ήσαν ακόμα κραταίοι και ενισχυμένοι από το εμπόριο των αντιδικτατορικών δαφνών. Πόσα χρωστά στον Μίκη η γενιά μας. Όσοι αφυπνιστήκαμε εγκαίρως ήταν διότι η φωνή του είχε τη δύναμη και το κύρος να φτάσει ως τ' αυτία μας. Ναι, τον καταδικάσαμε τότε. Όμως ο σπóρος που έσπερνε τότε σαν άγουρες ψιχάλες στη σκέψη μας έμεινε κι ήρθε καίποτε η ώρα που φύτρωσε. Γι' αυτό δεν περιμένουμε και σήμερα, δια μιας, να γίνουν αποδεκτές προτάσεις του όπως το Κοινωνικό Συμβόλαιο ή για μια προοδευτική δυναμική ή ακόμη περισσότερο, εκείνες που προσεγγίζουν την Ευρώπη του 2000. Όμως το "Αντιμηνιθέστο" του είναι μια πρόταση-πλάνος με την οποία θα ασχοληθούν τις επόμενες δεκαετίες κόσμοι, κινήματα και γενικότερα οι κοινωνίες της Ενωμένης Ευρώπης, ιδιαίτερα. Σήμερα είναι ίσως νωρίς για τους πολλούς να συλλάβουν τόσο προωθημένες συλλήψεις. Αλλά η τέχνη της γόνιμης πολιτικής και η "πολιτική" της αληθινής τέχνης συνίστανται σ' αυτό ακριβώς. Με διορατικότητα η πολιτική και με τη βοήθεια της επιστήμης, της φιλοσοφίας και της τέχνης να χαράζει δρόμους μελλοντικούς. Μπορεί ο κόσμος του μέλλοντος, όπως τον περιγράφει σ' αυτήν την μακράς πνοής μελέτη του, να φαίνεται εκ πρώτης όψεως, ιδωμένος με ουτοπική φιλοσοφική διάθεση, ωστόσο όλα δεί-

χνουν πως όλα αυτά δεν είναι παρα'οι "εργαστηριακές μελέτες" προτού γενικευθεί η συζήτηση και η υλοποίησή τους.

Τελιώνουμε αυτόν το μακρό πρόλογο πριν καταντήσει ανιαρός, με δύο επισημάνσεις. Ο Μίκης θεοδωράκης ετίμησε και τιμά τη χώρα μας και τον λαό μας. Σε ώρες δύσκολες σήκωσε αληθινό σταυρό, ανέβηκε γολγοθάδες, μέσ από δύσβατες ατραπούς και υπό καταγισμόν πυρών με χειρότερα εκείνα της συκοφαντίας. Το όρμα του όμως δεν "κόλλησε" ποτέ και προχωρούσε —φαιών του κοινωνικού γίγνεσθαί— πάντα μπροστά. Και πάντοτε τελικώς ικανοποιημένος, βλέποντας και τις πιο τολμηρές συλλήψεις του να γίνονται πραγματικότητα. Πολλοί ωστόσο σήμερα αντιλαμβάνονται την, χρήση και επιβαλλόμενη, κριτική ως εξόντωση. Άλλοι ως μέσον για τη δική τους ανέλιξη στους μηχανισμούς του ακμάζοντος υπαρκτού λαϊκισμού. "φιλδόξοι" δε ως είναι, κρατικοδίαιτοι "επαναστάτες", κομματικές "αυθεντίες", επιρμένον κι αμετροεπείς, είναι ικανοί να μετέλθουν ό,τι ευτελέστερον' αναίσχυντούσι, ψεύδονται, προφάσεις πλάττονται, πάντα ποιούσι. Ευτυχώς όμως είναι πολύ ασήμαντοι για έναν Μίκη θεοδωράκη, που εις πείσμα όλων αυτών συνεχίζει απτόητος τη δημιουργία του, μουσική και πολιτική.

